

INGEZONDEN STUK.

Aan de Redactie!

Het door U op pag. 557 van het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* medegedeelde omtrent vervalsching van gist te Vlissingen en Schiedam geeft mij aanleiding tot dit schrijven, dat ik U verzoek in het eerstvolgend gedeelte van het Tijdschrift op te nemen.

In het jaar 1860 reeds werd de justitie hier ter stede opmerkelijk gemaakt op die vermenging der gist met pijp- of porceleinaarde. Eene hoeveelheid dier stof werd, ter fine van onderzoek bij een gistkoopman en eenige bakkers in beslag genomen en bij requisitoir van den Rechter-Commissaris werden mij de twee vragen gesteld:

1°. Is pijp- of porceleinaarde eene voor de gezondheid schadelijke stof?

2°. In hoe verre is de hoeveelheid van die pijp- of porceleinaarde, die geacht kan worden in ieder brood aanwezig te zijn, bij voortdurend gebruik voor de gezondheid schadelijk?

Het rapport, door mij op die vragen ingezonden, was van den volgenden inhoud:

Aan den Wel-Edel Gestrenge Heer Rechter-Commissaris bij de
Arrondissements-Rechtbank te 's Hertogenbosch.

Wel-Edel Gestrenge Heer!

In antwoord op de in uw requisitoir van 19 December 1860, in zake de vermenging van gist met pijp- of porceleinaarde mij gestelde vragen, heb ik de eer U Edel Gestrenge op den door mij in uwe handen afgelegden eed en naar de mij door de wetenschap geschonken overtuiging het volgende mede te deelen:

Ad 1°. Is pijp- of porceleinaarde eene voor de gezondheid schadelijke stof?

Uit het scheikundig onderzoek is gebleken, dat de stof, met de gist gemengd en bekend onder den naam van *Blank*, bestaat uit 45 pCt. kiezelzuur, 40 pCt. aluinaarde, plus 14 pCt. water, en dat die stof, zijnde dus kiezelzure aluinaarde, noch door koud of kokend water, noch door zuren eenige verandering ondergaat. Die stof is dus onoplosbaar. Geene zelfstandigheid, die onoplosbaar is, kan in het menschelijk lichaam worden opgenomen; want slechts in zeer verdeelden staat, dat wil zeggen, opgelost in water of zuren of aether of welk ander voermiddel ook, kan er wisselwerking plaats hebben tusschen het bloed (door de vliezen der fijnste bloedvaten heen) en de opgeloste stof (endosmose). Langs geenen anderen weg kunnen voedingsstoffen of geneesmiddelen in de bloedmassa geraken, om, daar opgenomen, als voedsel of artseneij voor het lichaam werkzaam te zijn. Intusschen zijn er zelfstandigheden, die, hoewel onoplosbaar, desniettemin eene schadelijke werking op het lichaam kunnen uitoefenen. Dit zijn de zoogenaamde mechanisch werkende. Wordt bijv. herhaaldelijk eene hoeveelheid levend kwik in het menschelijk lichaam gebracht, dan zal dit, hoewel het door de bloedvaten niet kan worden opgenomen, door zijne zwaarte de werking van verschillende organen belemmeren en weldra tot stoornissen in de spijsvertering aanleiding geven. Hoewel tot de klasse der mechanisch werkende stoffen behoorende, kan dit intusschen van de pijp- of porceleinaarde niet beweerd worden. Veeleer stel ik haar in werking gelijk met de magnesia, die ook mechanisch werkend jaren achtereen in het lichaam kan worden gebracht, zonder ooit eene schadelijke werking uit te oefenen. Mijn antwoord op deze vraag is dus, dat de pijp- of porceleinaarde niet kan geacht worden te behooren tot de stoffen, die per se voor de gezondheid schadelijk zijn.

Ad 2°. In hoe verre is de hoeveelheid van die pijpaaarde, die geacht kan worden in ieder brood aanwezig te zijn, bij voortdurend gebruik voor de gezondheid schadelijk?

Ten einde deze vraag met nauwgezetheid te beantwoorden, heb ik mij de moeite gegeven een onderzoek bij de bakkers hier ter stede in te stellen, waaruit mij gebleken is 1°. dat ter bereiding van het roggebroom, dat dan toch wel kan geacht worden het hoofdvoedsel voor het volk te zijn, volstrekt geen gebruik gemaakt wordt van de zogenaamde brandersgist (waarvan hier alleen sprake is), maar dat daartoe gebezigd wordt de bierbrouwersgist, afkomstig uit de hier ter stede bestaande brouwerijen, welke gist volstrekt niet met het onder dien naam bekende *Blank* (kiezelzure aluinaarde) bedeed wordt; — 2°. dat de verhouding van de brandersgist tot het wittebrood is als volgt: 1 Ned. ons op 5 Ned. ponden in den winter. In den zomer wordt slechts de helft van deze hoeveelheid gebezigd. Uit het Ned. pond worden bereid 13 pistolets (een vorm van brood, hier algemeen gebruikt), dus uit de 5 Ned. ponden 65 pistolets. Daaruit blijkt, dat de hoeveelheid gist voor ieder pistolet ruim 15 korrels bedraagt. Volgens de opgaven van hen, die met het scheikundig onderzoek waren belast, bevat de brandersgist 10 pCt. blank, derhalve komt op elk pistolet 1½ korrel blank (kiezelzure aluinaarde). Verondersteltende dat ieder dagelijks 4 pistolets eet, dan worden dagelijks 6 korrels pijp- of porceleinaarde in het lichaam gebracht, eene zoo minieme hoeveelheid derhalve, dat ik zonder schroom durf beweren, dat er geen sprake zijn kan van eenigen schadelijken invloed voor de gezondheid.

Ziedaar, Wel-Edel Gestrenge Heer Rechter-Commissaris, mijn oordeel over de aanhangige zaak. Het spijt mij zeer dat dit zoo gunstig voor de vervalsching uit moest vallen.

Intusschen blijkt ook hier weder hoe gebrekkig onze Wetgeving op dit punt is, daar slechts eene rechtsvervolging kan worden ingesteld tegen zoodanige vervalsching, waarbij voor de gezondheid schadelijke zelfstandigheden worden gebezigd, terwijl elke andere, waarbij niettemin onder levensmiddelen en andere zelfstandigheden ten nadeele van het publiek (want het zal wel altijd ten nadeele van het publiek zijn, als men het pijpaaarde voor gist, meel voor suiker enz. verkoopt) eenige onschadelijke stof wordt gemengd, niet onder het bereik der strafwet valt.

's Bosch, 31 October 1865.

Dr. M. J. GODEFROI.

B E R I G T E N .

BUITENLAND.

ENGELAND. — *The Lancet* van 28 October schrijft aangaande de cholera nog het volgende. De ziekte breidt zich over het algemeen langzaam uit. Uit Zuid-Italië zijn eenige berigten van voor het eerst geïnfecteerde plaatsen vermeld. In het Oosten houdt de epidemie altijd nog aan. Het berigt aangaande de infectie van Napels heeft zich bevestigd. In Engeland werden geene verdere gevallen meer waargenomen. Te Napels kwamen op 17 October 4 gevallen voor. Onder de nieuw besmette plaatsen moeten Ostuni, Viesti, Grunio en Bitetto geplaatst worden. Uit Barcelona, Valentia en de Balearische eilanden is de ziekte zoo goed als geweken. Te Madrid werden op 2 October 52 gevallen met 32 dooden vermeld. Te Gibraltar zijn van het begin der epidemie tot op 16 October 1037 gevallen met 553, te Malta van 12—17 October 26 met 12 en te Gozo van 10—15 October 29 met 9 sterfgevallen vermeld. Te San Giovanni kwamen tot 17 October in 4 dagen 30 gevallen voor. Te Damascus bedroeg